

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443) m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag,

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 13 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443); samt

2) lag om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m.,

dels ock inhämta riksdagens yttrande över härvid fogat förslag till kungörelse om tillägg till 7 § livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824).

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I syfte att inför ett skärpt läge förbättra våra skydds- och försvarsmöjligheter mot biologisk krigsföring och överhuvudtaget vår beredskap på bl. a. epidemibekämpandets område föreslås i propositionen ändringar och tillägg i epidemilagen och livsmedelsstadgan samt en ny lagstiftning om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m.

Förslaget till ändring i epidemilagen innebär, att Konungen eller, under krig, länsstyrelse skall äga förordna om avspärrning av ett nedsmittat område för att isolera det från landet i övrigt. Förordnande avses skola kunna meddelas vid krig, krigsfara samt eljest då utomordentliga förhållanden påkalla det. Enligt den föreslagna lagstiftningen om skyddsympning vid krig m. m. skall Konungen i ett dylikt läge till förekommande av smittas spridning kunna förordna om obligatorisk skyddsympning. Förslaget om tillägg till livsmedelsstadgan innebär slutligen, att Konungen eller under krig myndighet, som Konungen bestämmer, får befogenhet att i en motsvarande situation föreskriva, att visst livsmedel eller livsmedel från viss ort icke skall få saluhållas.

De föreslagna författningarna avses skola träda i kraft den 1 juli 1952.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 13 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919¹ (nr 443).

Härigenom förordnas, att 13 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

13 §.

Då till — — — länsstyrelsen ankomma.

Det åligger ock länsstyrelsen att, då pest, kolera, smittkoppor eller fläckfeber yppar sig inom länet eller annan smittsam sjukdom uppträder synnerligen elakartat eller vunnit större utbredning, till chefen för *civildepartementet* och till medicinalstyrelsen ofördröjligen göra anmälan därom samt meddela underrättelser om sjukdomens fortgång och om de åtgärder, som i anledning därav blivit vidtagna.

Sådan anmälan — — — stycket sägs.

(Föreslagen lydelse)

13 §.

1 mom. Då till — — — länsstyrelsen ankomma.

Det åligger ock länsstyrelsen att, då pest, kolera, smittkoppor eller fläckfeber yppar sig inom länet eller annan smittsam sjukdom uppträder synnerligen elakartat eller vunnit större utbredning, till chefen för *inrikesdepartementet* och till medicinalstyrelsen ofördröjligen göra anmälan därom samt meddela underrättelser om sjukdomens fortgång och om de åtgärder, som i anledning därav blivit vidtagna.

Sådan anmälan — — — stycket sägs.

2 mom. *Då riket befinner sig i krig eller krigsfara eller eljest utomordentliga förhållanden påkalla det, äger Konungen eller, då riket är i krig, myndighet som Konungen bestämmer förordna om avspärrning av visst område för att hindra spridning av smittsam sjukdom. Har förordnande meddelats om sådan avspärrning, ankommer det på myndighet som anges i förordnandet*

¹ Senaste lydelse av 28 §, se SFS 1948:457.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

att bestämma, huruvida och under vilka förutsättningar person, som uppehåller sig inom det avspärrade området, får lämna detta eller annan beträda detsamma.

28 §.

28 §.

Underlåter hushållsföreståndare — — — med dagsböter.

Lag samma — — — — — 4 § 2 mom. åligger.

Den som obehörigen lämnar eller beträder område, vilket avspärrats jämlikt 13 § 2 mom., straffes med dagsböter eller fängelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

Förslag

till

L a g**om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Då riket befinner sig i krig eller krigsfara eller eljest utomordentliga förhållanden påkalla det, äger Konungen till förekommande av smittsam sjukdom förordna, att envar, som vistas inom riket eller viss del därav, skall undergå skyddsympning. Förordnande om skyddsympning må ock meddelas för allenast vissa befolkningsgrupper, som äro eller kunna bliva särskilt utsatta för smitta.

Beträffande ympning mot smittkoppsjukdom (skyddskoppympning) samt skyddsympning inom försvarsväsendet gäller vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Från ympning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen.

3 §.

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt, varom förordnande meddelats enligt denna lag, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor; och äge rätten att vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.

4 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

Förslag

till

Kungörelse

om tillägg till 7 § livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824).

Häri genom förordnas, att i 7 § livsmedelsstadgan den 21 december 1951 skall införas ett nytt moment, betecknat 3 mom., av följande lydelse.

7 §.

3 mom. Då riket befinner sig i krig eller krigsfara eller eljest utomordentliga förhållanden påkalla det, äger Kungl. Maj:t, där viss vara eller vara från viss plats kan antagas förorsaka sjukdom eller överföra smitta eller eljest särskilda skäl föreligga, förordna, att sådan vara icke får saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel. Har sådant förordnande meddelats, skall beträffande varan gälla vad i denna stadga föreskrives om vara, vilken jämligt 1 mom. ej får saluhållas.

Befinner sig riket i krig, må förordnande enligt första stycket meddelas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Finner hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse, att anledning föreligger att meddela förordnande enligt första stycket, skall nämnden eller länsstyrelsen ofördröjligen göra anmälan därom till Kungl. Maj:t eller, där Kungl. Maj:t uppdragit åt underordnad myndighet att meddela dylikt förordnande, till denna myndighet.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1952.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om *vissa författningsändringar m. m. för höjande av beredskapen mot biologisk krigföring* samt anför.

Förut denna dag har Kungl. Maj:t beslutat till riksdagen avlåta proposition (nr 130) om vissa åtgärder för att höja beredskapen mot biologisk krigföring. Till grund för de förslag, som framlagts i nämnda proposition, har legat i första hand ett av särskilda, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 utsedda sakkunniga rörande bakteriologisk krigföring den 26 april 1951 avgivet preliminärt betänkande om skyddet av människor och djur mot biologisk krigföring (ej tryckt; hemligstämplat) jämte däröver avgivna yttranden.¹

I nämnda proposition lämnas en summarisk redogörelse för vissa delar av innehållet i betänkandet och förordas bl. a. att medel anvisas till anskaffande av viss laboratorietrustning m. m. och till beredning och lagring av bakteriologiska preparat. Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet uttalade jag, att vissa av de sakkunnigas betänkande föranledda författningsförslag skulle föreläggas riksdagen i särskild proposition. De sakkunniga ha nämligen i syfte att höja beredskapen mot biologisk krigföring framlagt förslag till lagstiftning om skyddsymponing i krig samt om ändring i epidemilagen, livsmedelsstadgan och lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus, vilka författningsförslag kräva ett särskilt ställningstagande.

Dessa förslag torde jämte vissa samtidigt framlagda förslag till tillämpningsföreskrifter såsom en särskild bilaga få fogas till protokollet i detta ärende.

¹ Rörande de sakkunniga samt betänkandets remissbehandling, se prop. 1952:130 s. 2—3.

Jag anhåller nu att närmare få redogöra för detta lagstiftningsärende. I fråga om bakgrunden till de sakkunnigas förslag torde emellertid härvid i huvudsak få hänvisas till redogörelsen i den nyssnämnda propositionen nr 130 samt till betänkandet i ämnet, vilket avses skola överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Här skall i denna del endast redovisas några begreppsbestämningar och grundläggande synpunkter i förslaget.

Med biologisk krigföring avse de sakkunniga användning av stridsmedel, som utgöras av eller härröra från levande organismer, i avsikt att döda eller skada människor, djur eller växter. Företrädesvis rör det sig här om bakteriologiska stridsmedel, d. v. s. sjukdomsalstrande mikroorganismer av olika slag, vanligen sammanfattade under beteckningen smittämnen, samt deras gifter (toxiner). Sådana medel kunna tänkas användas innan annat angrepp sättes in och ge krigföringen karaktären av anonymt krig.

De sakkunniga räkna vid biologisk krigföring med följande överföringsätt, nämligen smittspridning genom vatten, livsmedel, fodervaror, luften samt levande smittbärare och sårinfektioner. Olika exempel på sjukdomar, som kunna spridas på dessa vägar, samt metoder för spridning genom sabotage nämnas av de sakkunniga. I betänkandet framhålles emellertid, att då praktiska erfarenheter av biologisk krigföring i större skala helt saknas, så är det mycket svårt att bedöma dess effektivitet. Riskerna för att biologiska stridsmedel skola komma till användning måste dock enligt de sakkunniga anses så stora, att det är nödvändigt att förbereda ett försvaret mot sådana medel även i vårt land och vidtaga härför erforderliga åtgärder.

I anslutning till ett återgivande av dessa och andra synpunkter från de sakkunnigas sida anförde jag till det vid den förut nämnda propositionen nr 130 fogade statsrådsprotokollet, att en effektiv beredskap till skydd mot biologisk krigföring uppenbarligen måste organiseras även i vårt land och ingå som ett oundgängligt led i våra samlade försvarsanstalter. Härjämte må framhållas att åtgärder i sådant syfte ofta måste vara av betydelse även för att förbättra våra skydds- och försvarsmöjligheter mot smittsamma sjukdomar och farsoter och överhuvudtaget vår beredskap på bl. a. den allmänna hälsovårdens, livsmedelshygienens och epidemi-bekämpandets område inför ett skärpt läge. En sådan upprustning torde vara i hög grad påkallad med hänsyn till de väsentligt ökade risker för smittspridning och de påfrestningar på hälsovårdsorganisationen och folkhälsan, som ett dylikt läge ej sällan innebär. Ännu mera påtagligt blir detta om landet skulle råka i krig. Det sagda torde icke minst gälla i fråga om de författningsändringar, som de sakkunniga förordat och som nu skulle behandlas. De viktigaste av dem avse införandet i epidemilagen av bestämmelser, som göra det möjligt att avspärra ett nedsmittat område för att hindra smittans spridning, samt nya föreskrifter, som medgiva skydds-

ympning även mot andra sjukdomar än smittkoppor. Förslagen skola tillika med de av de sakkunniga förordade ändringarna i livsmedelsstadgan och lagen om köttbesiktning och slakthus behandlas i det följande, var författning för sig, varvid jag torde få börja med ändringarna i epidemilagen.

I. Ändringar i epidemilagen.

De sakkunniga.

Bland de åtgärder för att hindra sjukdomars vidarespridning, som upp- tagas i ett särskilt avsnitt härom i de sakkunnigas betänkande, angivas bl. a. avspärrnings- och andra förbudsåtgärder. Härvid framhålla de sakkunniga till en början, att man icke kan räkna med att bereda fullgod sjukhusvård med möjlighet att isolera alla sjuka vid ett mera omfattande biologiskt angrepp. Det kan därför visa sig nödvändigt att isolera det berörda området för att hindra smittans vidarespridning till andra delar av landet. Gällande författningar medgiva icke en sådan åtgärd. Avspärrningen kan komma att omfatta icke blott delar av städer eller hela städer utan även större områden. De sakkunniga tillfoga, att en dylik avspärrning medför många problem, vilka i detalj kunna lösas först i det särskilda fallet. Vissa frågor måste dock lösas på förhand, bland annat ansvarsfördelningen i vad gäller huvuduppgifterna.

De sakkunniga anse att vad som här kräves är en komplettering av bestämmelserna i epidemilagen om bekämpande av smittsamma sjukdomar. Den för ändamålet erforderliga lagstiftningen bör därför lämpligen genomföras i form av en ändring av denna lag. Rörande de sakkunnigas förslag härutinnan hänvisas till den vid protokollét i detta ärende fogade bilagan. Till närmare motivering av förslaget ha de sakkunniga bl. a. anfört följande.

Avspärrning av ett område i epidemibekämpande syfte bör givevis endast ifrågakomma under extraordinära omständigheter. Att begränsa bestämmelsens giltighet till »krig eller krigsfara, vari riket befinner sig», har dock ansetts väl snävt. Med hänsyn till de omständigheter, varunder ett biologiskt angrepp kan tänkas förekomma, föreslås den vidgade befogenheten gälla även »eljest under utomordentliga förhållanden». — — —

Befogenheten att avspärra har synts böra förbehållas Kungl. Maj:t men med rätt för Kungl. Maj:t att delegera befogenheten på underordnad myndighet. För delegering synas närmast länsstyrelserna ifrågakomma. I varje fall under krig torde det vara lämpligt, att en delegering sker till regionalt organ. Verkställigheten av ett avspärrningsbeslut måste komma att medföra många problem, vilka i detalj kunna lösas först in casu. Vissa undantag från förbud att beträda respektive lämna området böra sålunda stundom kunna medgivas. I vissa fall torde det nämligen ur medicinsk synpunkt icke medföra någon risk, att den, som styrker sig vara skyddsympad mot den sjukdom avspärrningen avser och vid undersökning befunnits fri från smitta, får lämna det avspärrade området. Situationen kan givetvis växla beroende på den aktuella sjukdomens natur. Verkställighetsföreskrifterna

måste följaktligen i varje särskilt fall meddelas efter hörande av medicinsk sakkunskap. Sådana föreskrifter kunna svårligen meddelas av annan än lokal myndighet, även om avspärrningen beslutats av Kungl. Maj:t.

De sakkunniga ha framhållit att länsstyrelsen torde vara lämplig myndighet, då det gällde att meddela verkställighetsföreskrifter till ett avspärrningsbeslut. Möjligen kunde även hälsovårdsnämnd komma i fråga, om avspärrningen endast avser ett hälsovårdsområde. Länsstyrelse som förordnat om avspärrning, kunde låta verkställigheten handhas av exempelvis hälsovårdsnämnd.

I fortsättningen påpeka de sakkunniga, att beslut om avspärrning kan medföra mycket betydande konsekvenser ur militär synpunkt, bl. a. vid mobilisering. På grund härav kan det tänkas bli nödvändigt att i vissa fall avstå från avspärrning eller tillåta passage genom det avspärrade området, även om detta ur epidemiologisk synpunkt kan vara olämpligt. Uppenbarligen måste de militära synpunkterna komma under bedömande, innan ett avspärrningsbeslut meddelas. Om befogenheten att avspärra delegeras till länsstyrelsen, är det därför enligt de sakkunnigas mening motiverat att föreskriva samråd mellan länsstyrelsen och den regionala militära myndigheten samt att avspärrningsbeslut ej få meddelas, därest den militära myndigheten motsätter sig detta. Anser länsstyrelsen avspärrning påkallad, ehuru militärmyndigheten motsätter sig sådan, bör länsstyrelsen äga hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t. — Även på verkställighetsstadiet böra de militära myndigheterna tillerkännas erforderligt medinflytande.

Remissyttrandena.

De sakkunnigas förslag till ändring i epidemilagen har icke mött någon gensaga vid betänkandets remissbehandling. De förut återgivna uttalandena i anslutning till förslaget ha dock föranlett ett par yttranden. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser sålunda, att befogenheten att anbefalla avspärrningsåtgärder i fråga om smittade områden synes böra tillkomma civilbefälhavaren efter samråd med vederbörande militärbefälhavare och utfärdas av länsstyrelsen först efter anmodan av civilbefälhavaren. Endast om dennes beslut ej kan avvaktas eller hinder uppstått synes länsstyrelsen böra på egen hand utfärda förordnande. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* ställer sig tveksam till tanken, att befogenhet att utfärda verkställighetsföreskrifter i anslutning till ett beslut om avspärrning av område hör tillkomma hälsovårdsnämnd.

Departementschefen.

Epidemilagen innehåller olika bestämmelser, som åsyfta att hindra de epidemiska sjukdomarnas spridning. Bl. a. åligger det hälsovårdsnämnd att tillse, att den som smittats med sådan sjukdom ofördröjligen får vård på för ändamålet avsett sjukhus, om han icke vid vård på enskild bekost-

nad kan vårdas på ett tillfredsställande sätt. Den som tredskas att efterkomma hälsovårdsnämndens beslut om intagning på epidemisjukhus kan ådömas bötesstraff. Dessa bestämmelser förutsätta emellertid att de smittade kunna läggas in på sjukhus eller få en god isolering i hemmen. Epidemier till följd av ett biologiskt angrepp kunna emellertid enligt de sakkunniga rörande bakteriologisk krigsföring väntas bli så omfattande, att antalet epidemivårdplatser visar sig otillräckligt. Det torde överhuvudtaget i ett sådant läge bli svårt att med stöd av gällande lagstiftning och våra nuvarande resurser isolera de sjuka och smittbärare och på så sätt hindra smittans spridning. Med hänsyn till den vid krigsförhållanden ökade smittfaran orsakad t. ex. av en flyktingström, torde detta gälla alldeles oavsett om ett biologiskt angrepp kan befaras i en framtida krissituation.

I likhet med de sakkunniga anser jag det därför vara nödvändigt att som en beredskapsåtgärd införa möjlighet att förordna om avspärrning av ett nedsmittat område för att isolera detta från landet i övrigt. Bestämmelser härom torde böra införas i epidemilagen. Rörande den närmare utformningen kan jag i huvudsak ansluta mig till de sakkunniga. I lagen torde sålunda böra införas en fullmakt för Konungen att vid krig eller krigsfara samt eljest, då utomordentliga förhållanden påkalla det, förordna om avspärrning av visst område för att hindra spridning av smittsam sjukdom. De sakkunnigas förslag synes emellertid böra jämkas i så måtto att rätten för en underordnad myndighet att förordna om avspärrning begränsas till krigsfallet. Det bör nämligen icke överlåtas åt sådan myndighet att bedöma när »krigsfara» föreligger eller »utomordentliga förhållanden» äro förhanden. Skulle det anses erforderligt att Kungl. Maj:t redan i ett sådant läge delegerar sina befogenheter enligt den föreslagna lagstiftningen, synes detta i allmänhet kunna ske med stöd av lagen den 13 mars 1942 med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara (administrativa fullmaktslagen).

I den föreslagna lagbestämmelsen har ej angivits till vilken myndighet delegation bör ske. De sakkunniga ha i första hand tänkt sig att uppgiften skulle anförtros åt länsstyrelse. Såsom länsstyrelsen i Kronobergs län framhållit torde det emellertid vara lämpligast att, där civilbefälhavare finnes, låta denne anbefalla den avspärrning under krig, det här är fråga om. Då civilbefälhavarna enligt den för dem utfärdade instruktionen ha att samordna den civila verksamheten inom civilområdet i samråd med vederbörande militärbefälhavare eller kårchef, erhålles härigenom automatiskt den nödvändiga samordningen av ett avspärrningsförordnande med de militära åtgärderna.

Verkställighetsföreskrifter i anledning av ett sådant förordnande böra, såsom de sakkunniga föreslagit, utfärdas av myndighet som anges i förordnandet. På vilken myndighet en sådan uppgift bör läggas, får bero på omständigheterna i det särskilda fallet, bl. a. det avspärrade områdets

omfattning. Är det avspärrade området litet, synes uppgiften utan olägenhet kunna läggas på hälsovårdsnämnd eller polismyndighet.

De sakkunniga ha föreslagit, att den nya bestämmelsen om rätt att förordna om avspärrning skulle införas i ett andra stycke av 24 § epidemilagen. Stadgandet synes emellertid närmare anknyta till 13 § nämnda lag, i vilken paragraf länsstyrelsen ålägges att vidtaga vissa åtgärder, då svårare smittsam sjukdom visar sig eller redan yppats inom länet, bl. a. under vissa förutsättningar att göra anmälan därom till chefen för inrikesdepartementet. Den i det föregående förordade bestämmelsen torde därför böra införas som ett andra moment i 13 § epidemilagen. Härjämte bör enligt de sakkunnigas förslag en särskild bestämmelse om straff för den som obehörigen lämnar eller beträder område, vilket avspärrats enligt denna nya föreskrift, införas i 28 § nämnda lag.

I enlighet med det anförda har inom inrikesdepartementet utarbetats förslag till lag om ändrad lydelse av 13 och 28 §§ epidemilagen. Lagen torde böra träda i kraft den 1 juli 1952.

II. Lag om skyddsypning vid krig m. m.

Några grundläggande begreppsbestämningar.

De medicinska skyddsåtgärder, varom här är fråga, ha till syfte att framkalla immunitet (oemottaglighet) mot infektionssjukdomar.

Immunitet kan framkallas antingen genom ett ympämne, som hos den behandlade alstrar antikroppar (motgifter), eller genom ett serum, som innehåller färdigbildade antikroppar. I förra fallet säges en aktiv, i det senare en passiv immunitet uppkomma.

Vid den aktiva immuniseringen användas ympämnena innehållande antingen levande eller döda sjukdomsalstrare (bakterier eller andra mikroorganismer) eller också omsättningsprodukter, s. k. toxiner, som bildats av bakterier. Vid bekämpandet av smittkopporna utgöres ympämnet sålunda av levande sjukdomsalstrare, kokoppor (vaccin). Såsom exempel på andra sjukdomar, mot vilka skydd kan erhållas genom aktiv immunisering kan nämnas tyfoidfeber, fläckfeber, kolera, difteri och stelkramp. Sistnämnda sjukdom är i motsats till övriga här nämnda sjukdomar av icke smittsam natur.

Den passiva immuniseringen eller serumbehandlingen kan anlitas mot t. ex. difteri och stelkramp. Denna metod lämnar dock icke ett så varaktigt skydd som den aktiva immuniseringen, vilken varar i ett halvt år å ett år, i vissa fall flera år, medan den passiva består endast några veckor.

De båda nu nämnda metoderna sammanfattas under benämningen skyddsypning. Härmed avses alltså en förebyggande behandling med ympämne eller serum, vars syfte är att göra den behandlade immun mot en viss infektionssjukdom.

Gällande bestämmelser.

Gällande lagstiftning ger icke möjlighet att tvångsvis genomföra skyddsympning av befolkningen i dess helhet mot annan sjukdom än smittkoppor. Bestämmelser härom finnas i lagen den 2 juni 1916 (nr 180) om skyddskoppypning, även kallad vaccinationslagen. Däremot kan Kungl. Maj:t med stöd av en särskild lag den 18 juli 1942 (nr 723) om skyddsympning inom försvarsväsendet till förekommande av smittsam sjukdom eller annan infektionssjukdom över huvud förordna om sådan ympning, beträffande personal, som är anställd vid eller tjänstgör inom försvarsväsendet.

Enligt 1 § vaccinationslagen åligger det envar att i enlighet med vad som stadgas i lagen till förekommande av smittkoppssjukdom eller sådan sjukdoms spridning undergå ympning med skyddskoppor (vaccination eller revaccination). Barn skall vaccineras senast under det kalenderår, då det fyller sex år (2 §). Oberoende härav har i 3 § skyldighet att undergå ympning ålagts bl. a. vissa till krigsmakten hörande personer såsom värnpliktiga, som börja sin första tjänstgöring under fredstid. Vid inträffad eller hotande smittkoppsepide mi kan enligt 4 § vaccinationslagen ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig. Beslut därom fattas av länsstyrelsen eller för militära förband av vederbörande chef.

I vaccinationslagen stadgas vissa undantag från ympningsplikten. Bland dessa må här nämnas det av medicinska skäl betingade undantaget för den som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen. Undantag från ympning kan även ske av andra än medicinska skäl. Enligt den i 5 § 3 mom. upptagna s. k. samvetsklausulen kan sålunda barn undantagas från ympning enligt 2 §, om den som är ansvarig för barnets befordran till ympning säger sig hysa farhågor för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, samt det tillika med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter måste antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som han haft skälig anledning anse ha inträffat i samband med ympning av barn.

Föreskrifterna om barnvaccinering upprätthållas genom en rätt för hälsovårdsnämnden eller vid tredska länsstyrelsen att genom föreläggande av vite tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet (21 §). Sådana viten kunna dock ej förvandlas i händelse av bristande tillgång till deras gäldande (26 §). Påföljd för underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt, som ålagts på grund av 4 §, är böter 5—50 kronor.

Vad härefter angår den förutnämnda lagen om skyddsympning inom försvarsväsendet så kan ympningsplikt enligt densamma påbjudas under krig eller krigsfara, vid inträffad eller hotande epidemi samt, därest skydd mot icke smittsam infektionssjukdom av svårartad natur finnes erforderlig.

Från ympning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen. Straffet för den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt lagen är böter 5—50 kronor; och äger domstolen att vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.

De sakkunniga.

Bland de åtgärder av förebyggande natur, som de sakkunniga anvisa som skydd mot biologisk krigsföring riktad mot människor, har särskilt upp-tagits skyddsympning. De sakkunniga anse emellertid, att skyddsympningen icke kan tillmätas större betydelse som allmän sådan skyddsåtgärd och framhålla såsom skäl härför bl. a. följande.

Ett ympämne är verksamt endast gentemot stammar av smittämne, vilka nära överensstämma med dem, som kommit till användning vid dess fram-ställning. En allmän skyddsympning skulle därför behöva omfatta samtliga de smittämnena, vilka anses användbara som bakteriologiska strids-medel. Härtill kommer, att det som regel fordras flera injektioner av varje ympämne. Bortsett från de stora svårigheter, som sålunda av organisa-toriska och andra skäl möta vid genomförandet av en allmän skyddsympning, skulle den taga så lång tid, att man icke kan räkna med att hinna utföra den först i ett kritiskt läge. Att ständigt hålla hela befolkningen fullt immuniserad möter också den svårigheten, att immunitetstiden varie-rar avsevärt för olika sjukdomar och ofta är relativt kort ($\frac{1}{2}$ —5 år), var-för ympningen skulle behöva upprepas med motsvarande mellanrum.

Däremot anse de sakkunniga lämpligt att i ett beredskapsläge ympa vissa befolkningsgrupper mot några av de smittämnena, som i första hand kunna komma i fråga som bakteriologiska stridsmedel. Detta skulle t. ex. gälla civil och militär sjukvårdspersonal samt vissa kategorier inom civil-försvaret.

I fortsättningen anföra de sakkunniga i skyddsympningsfrågan bl. a.

Vid bedömandet av möjligheten att genomföra allmän skyddsympning sedan ett biologiskt angrepp konstaterats eller misstänkes och det före-kommande smittämnet art fastställts, måste hänsyn tagas icke blott till den tid, som åtgår för själva ympningen, utan även till det förhållandet, att immunitet i allmänhet inträder först cirka 30 dagar efter ympningen. Det kan emellertid tänkas bli av betydelse att utföra skyddsympningar för att begränsa vidarespridningen av den framkallade sjukdomen. Om en effektiv ympning mot densamma är möjlig, bör befolkningen sålunda ympas inom det angripna området och i angränsande trakter liksom alla personer som måste bege sig till ifrågavarande område.

Förebyggande behandling kan även givas med serum. För detta gäller emellertid liksom för ympämne, att det är specifikt i sin verkan och att så-lunda varje serum endast kan användas vid viss sjukdom. Skyddet inträder så gott som omedelbart men är av kort, högst 14 dagars varaktighet.

De sakkunniga fastslå härefter, att gällande lagstiftning icke ger möjlig-

het att tvångsvis genomföra förebyggande behandling av människor i angivna former. I regel torde det dock vara möjligt att på frivillig väg nå tillräcklig anslutning för en sådan behandling under de hotande förhållanden, som göra den behövlig, i synnerhet om allmänheten upplyses om riskerna av att avstå från densamma. De sakkunniga anse dock önskvärt, att lagstiftningsåtgärder vidtagas, så att en obligatorisk förebyggande behandling kan genomföras, om man undantagsvis på frivillig väg icke kan uppnå erforderligt resultat. Sådan ympning torde närmast komma i fråga beträffande befolkningsgrupper, som äro eller kunna bli särskilt utsatta för smitta.

I anledning härav ha de sakkunniga lagt fram förslag till lag om skyddsympning vid krig m. m. Rörande den närmare utformningen av förslaget liksom till de tillämpningsföreskrifter till lagen, som förordas, torde få hänvisas till den vid protokollet i detta ärende fogade bilagan. Bortsett från förutsättningarna för förordnande om skyddsympning, vilka angivits på samma sätt som i det förut redovisade förslaget till lag om ändring av epidemilagen, ansluter sig de sakkunnigas förslag till lag om skyddsympning vid krig m. m. nära till lagen den 18 juli 1942 om skyddsympning inom försvarsväsendet. Behov av att såsom i denna lag skett bereda möjlighet för obligatorisk skyddsympning även mot annan än smittsam infektionssjukdom har dock icke ansetts föreligga. Även de sakkunnigas förslag till tillämpningsföreskrifter överensstämma i princip med motsvarande föreskrifter till nyssnämnda lag av 1942 (kungörelse SFS 1942: 725).

Remissyttrandena.

De sakkunnigas förslag att införa möjlighet att föreskriva obligatorisk skyddsympning under krig och andra utomordentliga förhållanden har icke föranlett några erinringar vid remissbehandlingen. *Svenska stadsförbundet* har gjort några uttalanden närmast i anslutning till en bestämmelse i den föreslagna tillämpningskungörelsen, att skyddsympning endast får verkställas av den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten, ävensom av medicine kandidat, som beordrats till tjänstgöring såsom läkare vid krigsmakten, eller — under beredskapstillstånd och krig — av annan utbildad personal på sådan persons ansvar. Förbundet framhåller, att en särskild organisation för allmän skyddsympning bör förberedas redan i fred. Man torde därvid bli nödsakad att ta personer till hjälp, som sakna medicinsk utbildning. För ändamålet bör kunna anlitas pålitligt folk i allmänhet, t. ex. blockchefer, förmän och tjänstemän på chefsplatser, lärare o. s. v. En kort instruktion bör kunna sätta dem i stånd att verkställa ympningarna med acceptabelt resultat och utan större hygieniska vådor. Om man bedömer risken för massdöd i en epidemi såsom mångdubbelt större än risken för dödsfall och sjukdomar efter osakkunnigt utförda ympningar, bör man handla därefter och icke omöjliggöra ympningar i tillräcklig omfattning

genom allt för restriktiva bestämmelser. Det bör observeras, att icke ens sjuksköterskor enligt kungörelseförslaget på eget ansvar få utföra en ympning. Av psykologiska skäl bör man icke fordra, att någon mot sin vilja ympas av annan än läkare.

Departementschefen.

Gällande bestämmelser om obligatorisk skyddsympning av hela befolkningen avse endast smittkoppor. Däremot genomfördes 1942 en lagstiftning, enligt vilken personal inom försvarsväsendet under vissa förutsättningar kan åläggas undergå skyddsympning mot smittsamma sjukdomar eller andra infektionssjukdomar i allmänhet. Vid framläggandet av förslaget till denna lagstiftning uttalade vederbörande departementschef, att frågan om skyddsympning av civilbefolkningen icke torde böra upptagas i sammanhanget (prop. 306/1942 s. 11). De sakkunniga rörande bakteriologisk krigsföring ha nu med hänvisning till behovet av förbättrade möjligheter att vidtaga förebyggande åtgärder mot biologisk krigsföring förordat en lagstiftning, som medger sådan skyddsympning efter förordnande av Kungl. Maj:t. Förslaget har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. För egen del anser jag en sådan lagstiftning vara nödvändig för att sätta oss i stånd att effektivt bekämpa de epidemiska sjukdomarna i ett kritiskt läge. Jag tänker härvid icke endast på risken för att sådana sjukdomar spridas som ett led i en biologisk krigsföring utan även på den ökade risken över huvud för epidemier i krig och liknande lägen. Såsom framhållits av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i det förslag som ledde till 1942 års lagstiftning om skyddsympning inom försvarsväsendet torde det nämligen vara en gammal erfarenhet att epidemiska sjukdomar av olika slag under krig ofta härja bland trupperna och därifrån spridas till civilbefolkningen. Orsaken härtill är bl. a. den anhopning av människor, som är oundviklig både för försvarsmakten och vid utrymning av civilbefolkningen och som innebär stor risk för snabb spridning av eventuellt uppträdande smittsamma sjukdomar.

På grund härav vill jag förorda, att en lagstiftning om obligatorisk skyddsympning mot smittsamma sjukdomar i allmänhet genomföres i huvudsak enligt de sakkunnigas förslag. Detta innebär, att förordnande skulle få meddelas vid krig, krigsfara eller eljest då detta påkallas av utomordentliga förhållanden. Förordnande bör kunna avse såväl envar, som vistas inom riket eller viss del därav, som vissa befolkningsgrupper, vilka äro eller kunna bliva särskilt utsatta för smitta. I likhet med vad som gäller enligt 1942 års lag torde den få undantagas från ympning, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympning. Något ytterligare undantag anser jag icke påkallat. Hinder bör dock icke möta att begränsa förordnandet så att vissa kategorier undantagas. Straffbestämmelserna synas

böra utformas på samma sätt som i 1942 års lag d. v. s. straffet bör bestämmas till penningböter 5—50 kronor, varjämte rätten bör kunna vid vite förelägga den dömde att fullgöra sin ympningsplikt.

I enlighet med det anförda har inom inrikesdepartementet upprättats förslag till lag om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m. Den föreslagna lagen bör träda i kraft den 1 juli 1952. Såsom stadsförbundet framhållit torde vissa förberedelser för allmän skyddsympning få vidtagas redan i fred. Det bör ankomma på medicinalstyrelsen att överväga denna fråga liksom det av stadsförbundet jämväl berörda spörsmålet om kompetensvillkor för de personer, som skola få utföra ympning.

III. Tillägg till livsmedelsstadgan.

1951 års livsmedelsstadga.

Enligt 7 § 1 mom. livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824) får vara, som kan antagas förorsaka sjukdom eller överföra smitta, icke saluhållas som livsmedel eller överlämnas till annan för att användas som livsmedel. I 2 mom. samma paragraf upptagas vissa varor som, oavsett om verkan som i 1 mom. sägs kan befaras eller ej, icke få saluhållas som livsmedel. Åsidosättande av dessa bestämmelser straffas enligt 108 § 1 mom. med dagsböter. Anträffas sådan vara å vissa angivna ställen, skall hälsovårdsnämnd enligt 94 § 1 mom. omhändertaga densamma.

Vid sidan därav finnes i 91 § 2 mom. föreskrift om rätt för hälsovårdsnämnd att, där grundad anledning finnes till antagande, att livsmedel av visst slag eller från viss plats kan orsaka utbredande av smittsam sjukdom inom hälsovårdsområdet, meddela förbud mot att livsmedlet saluhålles inom samma område eller där överlämnas till annan för att användas som livsmedel. Förseelse mot förbudet straffas enligt 109 § 10) med dagsböter. Livsmedlets anträffande inom hälsovårdsområdet skall enligt 94 § 1 mom. föranleda hälsovårdsnämnden att omhändertaga varan.

Slutligen äger hälsovårdsnämnd jämlikt 93 § att i avvaktan på utgången av undersökning av prov å livsmedel förbjuda saluhållande av livsmedlet, därest detta kan misstänkas vara otjänligt till människoföda.

Livsmedelsstadgan träder i angivna delar i kraft den 1 juli 1952.

De sakkunniga.

Förut har nämnts, att de sakkunniga bland tänkbara sätt att sprida smitta vid biologisk krigföring angiva överföring genom livsmedel. I betänkandet framhålles härutinnan bl. a.

Ett bakteriologiskt anfall via infekterade matvaror kan åstadkommas genom sabotage. Som förutsättning för att en sådan aktion skall bli framgångsrik, kräves att smittämnet kan tillföras vid ett stadium av livsmedelsberedningen, som passeras av stor mängd färdiga varor eller halvfabrikat. Matvarorna måste dessutom vara av sådan beskaffenhet, att smittämnet bibehåller sin anslagskraft i dem.

Infektion kan tänkas ske huvudsakligen inom mejeriföretag, bageri-, charkuteri-, konserv- och chokladindustri samt inom bryggerier.

De sakkunniga lämna olika exempel på livsmedelsinfektion inom dessa grenar av livsmedelsproduktionen.

I första hand synes man enligt de sakkunniga ha att räkna med nedsmittning av sådana livsmedel, som konsumeras i rått tillstånd eller utan att i nära anslutning till konsumtionen ha genomgått betryggande upphettning, t. ex. mjölk, glass, kallrökta charkuterivaror, djupfrysta grönsaker, frukter och bär, öl, svagdricka, läskedrycker samt vissa chokladtyper. Av dessa torde sådana livsmedel, som förtäras kort tid efter produktionen, böra tillskrivas särskild aktualitet. Livsmedel, som vid beredningen eller i nära anslutning till konsumtionen underkastas en betryggande värmebehandling, torde få anses ha mindre betydelse i detta sammanhang. Som exempel på livsmedel hörande till denna kategori nämna de sakkunniga kött, flertalet charkuterivaror, värmesteriliserade konserver samt mjöl.

Man torde enligt de sakkunniga ha anledning räkna med att nedsmittning av livsmedel kan komma att ske genom sabotage, som insättes på centrala punkter i produktionen, beredningen, hanteringen eller distributionen av livsmedel. Härigenom kan en angripare dels åstadkomma en säkerligen i många fall ansenlig smittspridning, dels även vålla svårigheter för den angripne att uppsåra smitthärden. Som skydd mot sabotage av detta slag torde man i första hand få tillgripa en ytterst noggrann inre vakthållning. Vidare torde ett visst skydd kunna vinnas genom pastöriseringsåtgärder.

Enligt de sakkunnigas mening möjliggöra bestämmelserna i livsmedelsstadgan visserligen i och för sig ingripanden, där sådana kunna bli påkallade, men motsvara likväl knappast de krav, som måste uppställas, då det gäller avvärjandet av biologiska angrepp. Vid ett sådant angrepp har man att räkna med att t. ex. en viss livsmedelsfabriks produktion kan bli nedsmittad eller förgiftad. Äro produkterna, då detta upptäcker eller misstänkes, i större eller mindre utsträckning redan distribuerade till skilda delar av landet, kan det icke anses tillfyllest, att hälsovårdsnämnden i varje kommun, dit livsmedlet distribuerats, har befogenhet att ingripa.

De sakkunniga fortsätta.

Gällande ordning förutsätter, att varje hälsovårdsnämnd för sig på eget ansvar prövar och bedömer, huruvida livsmedlet är så hälsofarligt att skäl för ett ingripande föreligger. I många fall torde denna prövning medföra svårigheter för nämnderna. Uteslutet är icke att olika nämnder kunna komma till skilda resultat. Risk föreligger även för att en nämnd kan underlåta att handla.

De här antydda olägenheterna skulle delvis kunna undanröjas genom att det uppdroges åt lämplig central myndighet att vid ett biologiskt angrepp mot en livsmedelsfabrik till hälsovårdsnämnderna snabbt utsända

varningar om att vissa produkter från fabriken vore eller misstänktes vara hälsovådliga. Dylika varningar skulle givetvis utgöra ett gott underlag för hälsovårdsnämndernas verksamhet, även om nämnderna därigenom icke befriades från det juridiska ansvaret för sina ingripanden. I otvetydiga fall torde en dylik ordning också kunna vara till fyllest. Emellertid måste man även räkna med sådana fall, där den centrala myndigheten bedömer situationen allvarligare än tillverkaren och de enskilda försäljarna. I sådana fall kunna hälsovårdsnämnderna komma i en besvärlig situation och bl. a. riskera skadeståndstalan, vilket kan göra dem obenägna att handla. Enligt de sakkunnigas mening vore det därför önskvärt, att den centrala myndighetens ingripande icke behövde inskränkas till en varning av rådgivande karaktär utan i stället kunde givas formen av ett konstaterande med rättslig giltighet för landet i dess helhet, att en viss produkt ej finge saluhållas som livsmedel. Därest central myndighet ägde göra ett dylikt konstaterande, skulle hälsovårdsnämndernas uppgift förenklas högst väsentligt, nämligen till att inom den egna kommunen verkställa centralmyndighetens beslut och kontrollera dess efterlevnad.

Med hänvisning till det anförda föreslå de sakkunniga, att livsmedelsstadgan kompletteras med en bestämmelse, som ger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer befogenhet att förklara, att viss vara ej får saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel. Rörande innehållet i den föreslagna bestämmelsen hänvisas till den vid protokollet i detta ärende fogade bilagan. Enligt de sakkunnigas mening borde ifrågavarande befogenhet delegeras till veterinärstyrelsen, såvitt angår animaliska livsmedel, och till medicinalstyrelsen beträffande övriga livsmedel. Vid krig torde det även kunna ifrågakomma att delegera befogenheten till länsstyrelserna. När delegering sker, borde tillika föreskrivas, att myndighetens beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av besvär.

De sakkunniga framhålla vidare, att en förbudsförklaring enligt förslaget kan avse såväl vara, vilken redan jämlikt 7 § livsmedelsstadgan ej må saluhållas, som annan vara. I förstnämnda hänseende innebär förslaget formellt sett en överflyttning av prövningsbefogenheten från hälsovårdsnämnderna och dem såsom besvärsorgan överordnade instanser samt domstolarna, vilka ha att utdöma straff för överträdelse av livsmedelsstadgan, till Konungen eller myndighet som Konungen bestämt.

Remissyttranden.

Förslaget om ett tillägg till livsmedelsstadgan i syfte att vidga möjligheterna att förbjuda saluhållande av livsmedel, som misstänkas kunna sprida smitta, har berörts endast i några få yttranden. *Statens institut för folkhälsan* finner det uppenbart, att genomförandet av en effektiv livsmedelskontroll kommer att kräva ett så stort antal kvalificerade undersökare och laboratorier att den redan av detta skäl icke kan genomföras. Säkerligen måste den relativt fåtaliga bakteriologiskt utbildade personalen

i landet tas i anspråk för uppgifter av annan art. Därtill kommer att undersökningar av denna art på forskningens nuvarande ståndpunkt i regel måste antagas komma att kräva alltför lång tid för att kunna användas i förebyggande syfte. Man torde därför i betydligt högre grad än de sakkunniga böra räkna med nödvändigheten att meddela förbud mot saluhållande av umbärliga livsmedel, vilka kunna antagas sprida smitta. Institutet anser därför, att förslaget till kungörelse om ändring av livsmedelsstadgan är ett nödvändigt led i en skärpt beredskap. Veterinärstyrelsen förordar, att befogenheten att förbjuda saluhållandet av vissa livsmedel delegeras till länsstyrelserna. Svenska stadsförbundet anser tillverkning av vissa drycker och livsmedel av lyxbetonad karaktär böra förbjudas, om biologiska stridsmedel tillgripits och pastörisering eller andra skyddsåtgärder ej visa sig vara effektiva.

Departementschefen.

I likhet med vad som f. n. gäller är enligt den nya livsmedelsstadgan, som träder i kraft den 1 juli 1952, hälsovårdsnämndens befogenhet att ingripa mot hälsofarliga livsmedel i princip begränsad till nämndens eget område. Detta torde, som de sakkunniga framhållit, innebära vissa olägenheter, om genom sabotage en viss livsmedelsfabriks produktion infekteras i syfte att sprida smitta över ett större område. Det synes för sådana fall erforderligt att det med omedelbar verkan för spridningsområdet eller hela landet kan föreskrivas, att vissa livsmedel eller livsmedel från viss plats icke får saluhållas. Livsmedelsstadgan innehåller sådana generella föreskrifter endast beträffande vissa speciella livsmedel samt några i stadgans 7 § 2 mom. uppräknade varor. Jag kan därför ansluta mig till de sakkunnigas förslag att i livsmedelsstadgan införa befogenhet för Kungl. Maj:t att förklara, att vissa varor skola vara jämställda med de varor, beträffande vilka i stadgan uttryckligen angivits att de ej få saluhållas. Förordnande bör kunna avse icke endast viss vara utan även vara från viss plats. Förutsättningarna för ett sådant förordnande torde böra angivas på samma sätt som i de här tidigare behandlade författningarna, d. v. s. att krig eller krigsfara råder eller att eljest utomordentliga förhållanden påkalla det.

De sakkunniga ha förordat att befogenhet att meddela förklaring, som här avses, skulle kunna delegeras till myndighet som Kungl. Maj:t bestämde. I likhet med vad som förut sagts om motsvarande förordnande enligt en föreslagen ny bestämmelse i epidemilagen bör sådan delegation emellertid endast få ske under krig. Anses det nödvändigt att delegera redan innan krigstillstånd inträtt, torde detta få ske med stöd av administrativa fullmaktslagen.

Utöver vad nu sagts har jag intet att erinra mot de sakkunnigas förslag om ett tillägg till livsmedelsstadgan. Med hänsyn till den föreslagna bestämmelsens samband med föreskrifterna i 7 § nämnda stadga torde den

emellertid böra infogas som ett nytt moment i denna paragraf. Förslag till kungörelse om tillägg till livsmedelsstadgan i enlighet härmed har upprättats inom inrikesdepartementet. Kungörelsen bör träda i kraft samtidigt med huvuddelen av stadgan eller den 1 juli 1952.

IV. Fråga om skärpt köttkontroll.

Gällande bestämmelser.

I lagen den 11 maj 1934 (nr 140) om köttbesiktning och slakthus finnas bestämmelser om köttbesiktningstvång. Detta innefattar bl. a. förbud att inom visst område saluhålla till människoföda avsett färskt kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst, om köttet icke godkänts vid besiktning enligt lagen. Köttbesiktningstvång skall enligt lagens 2 § 2 mom. regelmässigt gälla för varje stad och annat samhälle, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gälla, dock under förutsättning att stadens eller samhällets invånarantal uppgår till 4 000 eller däröver. Om stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet så begär, må dock länsstyrelse efter hörande av hushållningssällskapets förvaltningsutskott stadga köttbesiktningstvång även för annan kommun eller del därav.

För område, där köttbesiktningstvång gäller, äger veterinärstyrelsen enligt 3 § 2 mom. kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt ovannämnda lag att på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet föreskriva, att färskt kött, som inom området saluhålles, utbjudes, användes eller förvaras, regelmässigt skall vid föreläggande till besiktning vara naturligt förenat med lungor, hjärta och lever samt, i fråga om kött av svin, även med huvud (organtvång).

De sakkunniga.

I det avsnitt i sitt betänkande om skyddet av människor och djur mot biologisk krigföring, som behandlar förhindrande av smitta, framhålla de sakkunniga, att risken för smittspridning genom kött och charkuterivaror torde vara mindre. Möjligheten av sabotage mot färdiga varor eller halvfabrikat måste dock beaktas, varför försiktigheten bjöde, att kontrollen av dessa livsmedel utökades och skärptes.

De sakkunniga fortsätta.

Allmänt införande av effektiv köttbesiktning innebär intet skydd mot sabotage. En sådan förutsätter tvärtom en centralisering av slakt och charkuteriindustri, som ur det biologiska försvarets synpunkt icke är önskvärd. Om den anfallande genom att använda lämpliga smittämnen mot djur, t. ex. paratyfus på nötkreatur och svin, söker indirekt sprida smitta bland människor, är emellertid en effektiv köttbesiktning av stort värde. Inför en sådan risk bör köttbesiktningstvånget utökas att gälla hela landet

och skärpas genom införandet av obligatoriskt organtvång, vilket i hög grad skulle bidra till besiktningens tillförlitlighet. Samtidigt bör den bakteriologiska köttkontrollen väsentligt utökas.

För att göra detta möjligt ha de sakkunniga föreslagit bl. a. att 1934 års lag om köttbesiktning och slakthus ändras. Där så finnes påkallat till förhindrande av smittas spridning — här avses närmast smittas spridning till människor — skola enligt förslaget länsstyrelserna jämväl utan att framställning gjorts av stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet äga förordna, att köttbesiktningstvång skall för viss begränsad tid gälla för kommun eller del därav, där eljest sådant tvång icke gäller. Dessutom innefattar förslaget en ändring i lagens 2 § 3 mom. Ändringen innebär att länsstyrelse för det fall att köttbesiktningstvång införts utan hemställan från kommunen äger medgiva kommun befrielse från vissa i mom. angivna åligganden, som följa med sådant, bl. a. att anställa nödigt antal besiktningsveterinärer.

För genomförande av den förordade skärpningen av organtvånget ha de sakkunniga föreslagit ändring i den förut nämnda kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558). Förslaget har intagits i den vid protokollet i detta ärende fogade bilagan, till vilken hänvisas.

Remissyttrandena.

De av de sakkunniga föreslagna författningsändringarna för att åstadkomma skärpt köttkontroll ha icke föranlett några erinringar. *Medicinalstyrelsen* framhåller, att kravet på en effektivisering av den veterinära köttkontrollen gör sig gällande inför hotet av ett biologiskt anfall.

Departementschefen.

Obligatorisk köttbesiktning gäller f. n. i alla samhällen över 4 000 invånare, där hälsovårdsstadgans stadsbestämmelser äro tillämpliga. På begäran av stads- (kommunal-, municipal-) fullmäktige kan köttbesiktningstvång införas även i mindre samhällen. De sakkunniga rörande bakteriologisk krigföring ha nu förordat, att länsstyrelsen vid krig, krigsfara eller eljest under utomordentliga förhållanden även utan sådan framställning skall kunna förordna om köttbesiktningstvång i småsamhällen eller på landsbygden. Såsom de sakkunniga själva antytt medför emellertid den centralisering av slakten, som köttbesiktningstvånget förutsätter, vissa olägenheter ur det biologiska försvarets synpunkt. Det torde överhuvudtaget vara svårt att upprätthålla ens det nuvarande besiktningstvånget i ett beredskapsläge med avspärrningar, evakueringar och truppörflyttningar. På grund härav kan jag icke tillstyrka de sakkunnigas förslag om utvidgning av besiktningstvånget i ett sådant läge. Det härtill anknutna förslaget om obligatoriskt organtvång kan genomföras utan riksdagens hörande och synes därför icke behöva behandlas i detta sammanhang.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels föreslå riksdagen att antaga förut omförmälda, inom inrikesdepartementet upprättade förslag till *lag om ändrad lydelse av 13 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443)* ävensom till *lag om skyddsympning vid krig eller krigsfara m. m.*,

dels ock inhämta riksdagens yttrande över förut omförmälda, inom departementet upprättade förslag till *kungörelse om tillägg till 7 § livsmedelsstadgan den 21 december 1951 (nr 824)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C.-G. Carlström.

Bilaga.

I. Av de sakkunniga rörande bakteriologisk krigföring framlagda författningsförelägg, vilkas genomförande kräver riksdagens medverkan.

1. Förelägg

till

Lag om ändrad lydelse av 24 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Härigenom förordnas, att 24 och 28 §§ epidemilagen den 19 juni 1919 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

24 §.

Konungen äger — — — smittsam sjukdom.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga förhållanden äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer till förhindrande av smittsam sjukdoms spridning förordna om avspärrning av visst område. Har förordnande meddelats om områdes avspärrning, ankommer på myndighet som i beslutet sägs att förordna, huruvida och under vilka förutsättningar person, som där uppehåller sig, må lämna området eller annan beträda detsamma.

28 §.

Underlåter hushållsföreläggare — — — mom. åligger.

Den som obehörigen lämnar eller beträder område, vilket avspärrats jämlikt 24 § andra stycket, straffes med dagsböter eller fängelse.

Denna lag träder i kraft den

2. Förelägg

till

Lag om skyddsympning vid krig m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga förhållanden äger Konungen till föreläggande av smittsam sjukdom förordna, att envar, som vistas inom riket eller viss del därav, skall undergå skyddsympning. Förordnande om skyddsympning må ock meddelas för allenast vissa befolkningsgrupper, som äro eller kunna bliva särskilt utsatta för smitta.

Beträffande ympning mot smittkoppsjukdom (skyddskoppympning) samt skyddsympning inom försvarsväsendet gäller vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Från ympning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen.

3 §.

Den som underlåter att fullgöra ympningsplikt enligt denna lag, straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor; och äge domstolen att vid vite förelägga honom att fullgöra sin ympningsplikt.

4 §.

De närmare föreskrifter, som bliva erforderliga för tillämpningen av denna lag, utfärdas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den

3. Förslag

till

Kungörelse om ändring av livsmedelsstadgan.

Härigenom förordnas, att i livsmedelsstadgan skall införas en ny paragraf, betecknad 100 a §, av nedan angiven lydelse:

100 a §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga förhållanden äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer, då skäl därtill äro, förklara, att viss vara icke får saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel. Har sådan förklaring meddelats, skall beträffande varan gälla de bestämmelser, som äro meddelade om vara, vilken jämlikt 7 § ej må saluhållas.

Finner hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse, att anledning föreligger till meddelande av förklaring enligt första stycket, skall nämnden eller styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom till Konungen eller, där Konungen uppdragit åt underordnad myndighet att meddela dylik förklaring, till denna myndighet.

Denna kungörelse träder i kraft den

4. Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 2 § 2 och 3 mom. lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att 2 § 2 och 3 mom. lagen den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus skall erhålla följande ändrade lydelse.

2 §.

2 mom. Köttbesiktningstvång skall — — — förvaltningsutskott, meddelas.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga förhållanden äger länsstyrelsen, där så finnes påkallat till förhindrande av smittas spridning, jämväl utan att framställning gjorts av stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet förordna, att köttbesiktningstvång skall för viss tid gälla för samhälle eller kommun som i föregående stycke sägs eller visst område därav.

3 mom. I samhälle — — — vidare gällande.

Har köttbesiktningstvång införts enligt bestämmelserna i 2 mom. tredje stycket, äger länsstyrelsen medgiva befrielse från skyldighet som i första stycket ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

I. Av de sakkunniga rörande bakteriologisk krigsföring framlagda förslag om tillämpningsföreskrifter till de under I upptagna författningarna.

1. Rörande här föreslagen kungörelse med bemyndigande för länsstyrelserna att förordna om avspärrning jämlikt 24 § andra stycket epidemilagen hänvisas till betänkanudet.

2. Förslag

till

Kungörelse med närmare föreskrifter angående tillämpning av lagen om skyddsympning vid krig m. m.

Med avseende å tillämpningen av lagen om skyddsympning vid krig m. m. har Kungl. Maj:t funnit gott att, med stöd av 4 § i lagen, meddela följande föreskrifter.

1 §.

Skyldighet att undergå skyddsympning påbjudes av Kungl. Maj:t på framställning av medicinalstyrelsen.

2 §.

Skyddsympning må verkställas endast av den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten, ävensom av medicine kandidat, som beordrats till tjänstgöring såsom läkare vid krigsmakten.

Under beredskapstillstånd och krig må skyddsympning verkställas även av annan därför utbildad personal, dock endast på sådan persons ansvar, som enligt första stycket äger verkställa skyddsympning.

3 §.

För skyddsympning må endast användas ympämne eller serum, som beretts av eller levererats genom statens bakteriologiska laboratorium, eller sådant bakteriologiskt preparat, som avses i 1 § kungörelsen den 30 april 1925 (nr 101) angående kontroll å och handel med vissa för människor använda bakteriologiska preparat.

4 §.

Närmare anvisningar beträffande skyddsympnings verkställande samt föreskrifter beträffande kontroll av påbjuden ympning utfärdas av medicinalstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den

3. Förslag

till

Kungörelse om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att 3 § 2 mom. kungörelsen den 30 november 1934 om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

2 mom. För område — — — huvud (organtvång).

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga förhållanden äger veterinärstyrelsen, där så finnes påkallat till förhindrande av smittas spridning, jämväl utan att framställning gjorts av stadsfullmäktige eller motsvarande myndighet förordna om organtvång inom området. Veterinärstyrelsens beslut enligt detta stycke länder till efter rättelse utan hinder av besvär.

Denna kungörelse träder i kraft den
